

A hand-drawn sketch on a piece of paper. At the top, there is a horizontal line with wavy lines above it, suggesting a sky or a distant horizon. Below this line, the text "ESTANY D'IVARS" is written in a bold, hand-drawn font. To the right of this text, the date "28 octubre 2018" is written in a similar hand-drawn font. Two vertical lines, representing poles or trees, extend from the bottom of the page towards the top. The left pole is thicker and has a horizontal line across it. The right pole is thinner and has a horizontal line across it with some small marks above it. At the bottom of the page, there is a dense, scribbled area representing grass or a field. Overlaid on this scribbled area is the text "716 CONEGUEM CATALUNYA" in a bold, hand-drawn font. The entire drawing is done in black ink on a light-colored background.

ESTANY D'IVARS

28 octubre 2018

716 CONEGUEM

CATALUNYA

ESTANY D'IVARS I VILA-SANA (El Pla d'Urgell)

28 de octubre de 2018

HORARI PREVIST

Sortida de la plaça de la Estació de Vilanova i la Geltrú	7h
Ivars d'Urgell. Esmorzar Bar la Pista	8h 30 min
Sortida cap al llac	9h 15 min
Pàrquing del llac Inici de la caminada	9h 30 min
Pàrquing del llac Final de la caminada	12h
Castell del Remei	12h 30 min
Sortida cap a Penelles	13h 30 min
Penelles. Dinar Restaurant Lo Xaragall	14h
Penelles. Visita	16h
Sortida cap a Vilanova	17h
Vilanova i la Geltrú ESTANY D'IVARS I VILA-SANA (el Pla d'Urgell)	18h 30 min

L'estany d'Ivars i Vila-sana és un estany situat entre els termes municipals d'Ivars d'Urgell i de Vila-sana, a la comarca del Pla d'Urgell. Es tracta de l'estany amb major superfície de Catalunya.

Situació

L'espai natural està situat íntegrament al Pla d'Urgell i té una superfície total de 156,58 ha: 101,56 ha (64, 86%) a Ivars d'Urgell i 55,02 ha (35,14%) a Vila-sana. Climatològicament, l'estany es troba en una àrea de grans oscil·lacions tèrmiques entre l'estiu i l'hivern, amb escasses precipitacions i boires gebradores hivernals. Hidrològicament, és alimentat pel canal d'Urgell i aquesta aigua posteriorment desguassa al riu Corb.

Història

Situat en la conca endorreica (fenomen pel qual la xarxa hidrogràfica d'una regió no desemboca a la mar, sinó que ho fa en depressions interiors on constitueixen estanys i aiguamolls) anomenada estany d'Ivars, llacuna d'Ivars o d'Utxafava, la formació d'aquest estany es remunta milers d'anys enrere i és causat per les condicions geològiques d'aquests terrenys: la presència i aflorament d'aigua en un fons impermeable provocà que la poca aigua que hi arribava s'hi acumulés sense possibilitat de drenatge lateral. Aquest estany era de poca profunditat i d'aigües

salobrenques. Alguns estius s'arribava a assecar completament. Tot això va canviar dràsticament amb la construcció del canal d'Urgell (1861) i la consegüent aportació d'aigües del riu Segre a la Plana d'Urgell, es generalitzà la circulació d'aigües superficials i subterrànies de manera que l'antiga cubeta esdevingué receptora de desguassos de regs de conreu de la mateixa cubeta i d'altres zones circumdants. Aquest fet va comportar un gran augment de l'estany, que es va convertir en un dels més grans de la Catalunya interior amb 135ha de superfície i amb unes dimensions màximes de 2.500 metres de llargada, 800 metres d'amplada i una profunditat de 3,8 metres. L'estany es va convertir en un centre de vida social, econòmica i cultural per als pobles del voltant. La caça hi era molt important, sobretot la d'anàtids. S'hi organitzaven caceres en les quals es podien abatre centenars d'ànecs i fotges en una sola jornada. La pesca també hi era molt abundant, sobretot la de l'anguila, molt apreciada culinàriament. Era molt característica la pesca de l'anguila a Ca l'Aragonès, situat al punt on hi havia la sortida d'aigües de l'estany, ja que per un sistema de reixes se n'hi atrapava gran quantitat. Històricament la dessecació de les zones humides havia estat molt habitual. Hi va haver un primer intent de dessecació l'any 1914, però no va reeixir perquè els regants de la zona s'hi van oposar. Més endavant la conjuntura històrica i el fet que els promotors del 'Proyecto de Saneamiento' pretenien obtenir més terrenys de conreu va contribuir a la dessecació i desaparició de l'estany l'any 1951, en contra de la voluntat popular.

Recuperació de l'estany

L'estany havia restat ben viu a la memòria popular. Això va fer que després de 40 anys es plantegés la possibilitat de tornar a omplir-lo. A principis dels 90, l'ajuntament d'Ivars assumí la voluntat de tirar endavant el procés de recuperació de l'estany. Aquestes primeres iniciatives apareixen ja en la primera edició del Llibre Blanc de la Gestió de la Natura als Països Catalans publicat l'any 1976. El 19 de febrer de 1993 se signa un protocol de recuperació de l'estany amb els ajuntaments d'Ivars d'Urgell i de Vila-sana, el Consell Comarcal del Pla d'Urgell i la Diputació de Lleida. El 1995 el Departament de Medi Ambient aprova el Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge de l'estany d'Ivars. El 1996 es redacta el projecte executiu de recuperació i condicions de l'estany. Finalment l'11 d'octubre de 2002 es constitueix el Consorci de l'Estany d'Ivars i Vila-sana com a òrgan encarregat d'adquirir les finques i portar a terme els treballs necessaris per a la seva recuperació. La seu del consorci es troba en el Consell Comarcal del Pla d'Urgell. A finals del 2002 i principis de 2003 s'adquireixen les 165 finques necessàries per a la reconstrucció de l'estany, s'actualitza el procés executiu i s'inicien els primers treballs. Per a la recuperació de l'estany s'han dut a terme diferents treballs: enderroc d'un magatzem agrícola, trasllat d'una línia elèctrica, condicionament de la xarxa de regs i drenatges, moviments de terres per perfilar el perímetre i crear illes, condicionament dels accessos i dels itineraris naturalístics amb miradors, aguaites i embarcadors. El primer semestre de 2005 es van acabar les obres i treballs de condicionament de la zona lacustre. Posteriorment es va iniciar l'emplenament, que es completà durant el 2009, any en el qual l'estany va rebre 50.000 visitants. Durant el procés d'emplenament i un cop assolit el nivell màxim d'aigua, l'estany i el seu entorn ja ens mostren una sèrie de transformacions ecològiques, amb un increment de la flora i de la fauna i la recuperació d'un paisatge privilegiat. L'any 2010 es va aprovar la pesca controlada de la carpa.

Geologia

S'assenta en una plana al·luvial amb dipòsits quaternaris, dins una cubeta formada per margues oligocèniques corresponents al rebliment de l'antiga conca lacustre que durant el Terciari ocupava la depressió de l'Ebre. Aquests materials són, bàsicament, argil·lites i gresos (materials que denoten un procés sedimentari en aigües amb poca energia). A la zona del Pla d'Urgell, part dels materials terciaris estan recoberts per antigues terrasses d'origen fluviolacustre que cal datar com a materials plioquaternaris i de potència variable. És aquesta formació que, a causa de l'elevada permeabilitat, actua com a aquífer i permet la formació de llacunes de tipus endorreic.

BIODIVERSITAT

Flora

El paisatge vegetal dels vessants de la cubeta de l'antic estany i de la mateixa cubeta és agrícola. Només en els marges dels camps i en alguna feixa no cultivada apareixen mostres de vegetació ruderal i arvense, especialment els erms terofítics de l'aliança *Agropyro-Lygeion*, les timonedes del *Rosmarino-Ericion* i retalls de comunitats halòfiles i nitrohalòfiles. Igualment, a l'entorn de l'estany i al llarg de les séquies i canals d'aigua, s'hi desenvolupen comunitats vegetals pròpies de zones humides. Entre aquestes comunitats, cal assenyalar el canyissar

(*Phragmitetum*) i el tamarigar (*Tamaricion*), tot i que també s'hi localitzen freixes de fulla petita (*Fraxinus angustifolia*), àlbers (*Populus alba*), salzes blancs (*Salix alba*), etc.

Fauna

Les aus són el grup de vertebrats més ric. La creació d'una gran zona humida de prop de 130 hectàrees de superfície juntament amb els hàbitats naturals recreats facilita un augment de la diversitat d'espècies. En pocs anys, després de la recuperació, se n'han observat més de 225 espècies. Les aus aquàtiques, que es caracteritzen per la seva gran mobilitat i facilitat de colonització, troben aquí una gran diversitat, on cal remarcar diferents espècies associades a canyissar, com la boscarla de canyar (*Acrocephalus scirpaceus*), el balquer (*Acrocephalus arundinaceus*). Les aus aquàtiques poblen l'espai, amb la presència de la fotja (*Fulica atra*), el cabusset (*Tachybaptus ruficollis*), el cabussó emplomallat (*Podiceps cristatus*), l'ànec collverd (*Anas platyrhynchos*), el corriol petit (*Charadrius dubius*), el camallarga (*Himantopus himantopus*), una important colònia reproductora de gavina riallera (*Larus ridibundus*) i altres espècies. També és lloc de cria d'espècies rares com la mallerenga de bigotis (*Panurus biarmicus*), població de la qual a Catalunya l'any 2008 s'estimava que no superava les dues parelles.

Pel que fa als peixos de l'estany, són diverses les espècies que s'hi troben en bona part fruit d'alliberaments irregulars i algunes procedents del canal, com ara la carpa (*Cyprinus carpio*), el barb comú (*Barbus graellsii*) i el gobi (*Gobio gobio*). Altres espècies que potencialment poden reintroduir-se o colonitzar l'estany són la bagra (*Leuciscus cephalus*), l'anguila (*Anguilla anguilla*) la madrilla vera (*Chondostoma toxostoma miegii*) i la bavosa de riu (*Blennius fluviatilis*). També són presents a l'estany espècies al·lòctones com l'alburn (*Alburnus alburnus*), la Truita arc de Sant Martí (*Oncorhynchus mykiss*), el llucioperca (*Sander lucioperca*) i la gambúsia (*Gambusia affinis*).

Els amfibis són representats per la granota verda (*Rana perezi*), el tòtil (*Alytes obstetricans*), el gripau d'esperons (*Pelobates cultripes*), el gripau corredor (*Bufo calamita*) i el gripau comú (*Bufo bufo*). **Entre els rèptils**, hi ha la colobra d'aigua (*Natrix maura*) i la serp de collaret (*Natrix natrix*). Als voltants de l'estany també es troba la serp verda (*Malpolon monspessulanus*), i la serp blanca (*Elaphe scalaris*). Cal esmentar la presència en el medi aquàtic de la introduïda tortuga de Florida (*Trachemys scripta elegans*). Recentment s'ha dut a terme un programa d'introducció de la tortuga d'estany (*Emys orbicularis*).

Estany d'Ivars d'Urgell i Vila-sana. Què hi trobarem:

En bona part del seu perímetre la profunditat és molt baixa (< 1 m), de manera que proliferen les comunitats lacustres. Amb tot, la profunditat màxima no arriba als quatre metres ni la mitjana als 2 m. Al llarg de l'estany s'hi van recrear illes amb diferents formes, pendents, alçades i emplaçaments que afavoreixen la fauna, especialment els ocells, amb punts de descans, alimentació i reproducció. L'estany es pot visitar per lliure o en visites guiades. L'itinerari es pot fer caminant, en bicicleta o a cavall.

- Àrees d'arribada, concretament dues: una al costat sud-est (accés des d'Ivars) i l'altra al costat nord-oest (accés des de Vila-sana i Vallverd). Aquestes Àrees disposen de zona d'aparcament de vehicles, punts d'informació i serveis. Des d'aquestes Àrees parteix un itinerari de visita de 2,6 km que les enllaça.
- Miradors de diversos tipus i situats en punts estratègics amb panoràmiques privilegiades sobre l'estany.
- Aguaites o casetes d'observació d'ocells, alguns construïts amb tàpia -sistema de construcció tradicional- i un de dues plantes amb una visió excepcional.
- Passarel·les de fusta per accedir arran d'aigua a altres equipaments i travessar zones de canyissar.
- Zones de descans amb taules de fusta i bancs.
- Embarcadors en dues zones on és permesa la navegació en barques del propi estany i sense motor per no molestar la fauna.
- Plafons informatius i interpretatius sobre l'espai, la fauna i la flora.

IVARS (o IBARS) d'Urgell

Pel que fa al topònim, alguns estudiosos opinen: (v. Josep Moran i d'altres, Topònims catalans, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002) «*Ivars*, en la documentació antiga trobem *Yvars* (s. XI), que probablement és d'origen hidrònim relacionat amb els antics estanys del lloc, ja que probablement prové del terme *ibar*, que deu tenir un origen preromà». Segons Manuel Bofarull Terrades (v. Origen dels noms geogràfics de Catalunya, Editorial Millà, 1991) el topònim «sembla procedir del basc *ibai* o *ibaia*, «riu», o *ibarra*, «vall»; o bé de l'àrab *al-ibar*, «les ribes». Deixant de banda el seu origen i significat, direm que **el terme municipal** es troba al sector NW de la comarca, ja al límit amb la Noguera, al **Pla d'Urgell**, i limita al nord amb el terme de Penelles (Noguera). Comprèn la vila d'Ivars d'Urgell, cap del municipi, i l'agregat de Vallverd. **La vila** es troba a llevant del terme, a 265 m alt. El nucli primitiu de la població és a la dreta d'un reguer que s'escola en direcció est-oest, a les vores del qual uns bocinets de terra de regadiu constituïren, segurament, l'única horta que tenia el poble abans de baixar el Canal. No queda res de l'antic **castell d'Ivars** (localitzat a **Montsuar**, al nord d'Ivars, castell medieval documentat el segle XI i del qual no se'n coneixen restes visibles). Com una reminiscència dels temps que la vinya abundava en aquelles contrades, es conserven una colla de cups excavats prop de la casa de **Montsuar**, una de les masies més importants del terme municipal d'Ivars. Més a migdia hi havia una torre probablement d'origen sarraí. Durant la **dessecació de l'estany**, es va descobrir a la part baixa i en direcció SE, un jaciment amb ceràmica i sílex propis de la cultura d'El Argar. Al recinte primitiu de la població d'Ivars només es pot observar alguna casa senyorial. Als afores i prop del reguer esmentat, hi ha el **santuari i capella de la Mare de Déu de l'Horta**, segle XVIII, de molta devoció a la contrada encara actualment i on els fidels acudien en processons per demanar aigua en temps de sequera. Segons la llegenda, la imatge fou trobada per un pastor al peu d'un om.

PENELLES (la Noguera)

El municipi de Penelles, en la part meridional de la comarca, pertany morfològicament a la plana urgellesa, al que ha estat anomenat la Noguera urgellesa, i que fou conquerida pel comte Ermengol IV d'Urgell vers el 1078. Participa de les mateixes característiques dels pobles propers de la comarca de l'Urgell i és regat pel canal d'Urgell. El municipi comprèn des de mitjan segle XIX, a més del poble de Penelles, els llogarrets d'Almassor, Bellestar, les caseries dels Falcons, Torreneral i el Castell del Remei, aquest darrer esdevingut centre important d'elaboració de vi, licors i vinagre. Segons el *Diccionari Alcover-Moll*, Penelles és la forma plural del llatí *pinnella*, diminutiu de *pinna*, que voldria dir, doncs, 'penyes petites'. Encara que d'èpoques antigues hi ha constància de poblaments ibèrics, romans i visigots, no va ser fins el 1084 que el comte Ermengol IV va encomanar a Ramon Gombal la conquesta i repoblació del terme de Penelles fent un castell al costat d'una bassa d'aigua i aprofitant unes *penyes* (d'on prové el nom del poble) que feien de muralla. El 1186, Guillem de Meià, amb l'aprovació del comte d'Urgell, donava a l'orde del Temple el castell de Penelles. En suprimir-se aquest orde, Penelles pervingué als hospitalers, que l'integraren a la comanda de Barbens, a la qual pertangué fins a la desamortització, al segle XIX. Aquest mateix segle, amb la construcció del Canal d'Urgell, Penelles i tots els pobles regats pel canal van créixer i van acollir moltes famílies que venien de terres de secà buscant feina i prosperitat. L'aigua va portar vida al territori.

Penelles és la porta del sud-est de la comarca de la Noguera, límit amb l'Urgell i el Pla d'Urgell, als peus de la serra de Bellmunt-Almenara on comença la històrica plana d'Urgell. Al nord del terme, Rocafinestres, a 30 minuts caminant, on hi ha una vista privilegiada del Montsec i Prepirineu per una banda i la plana de Lleida per l'altra. A l'extrem sud, la finca històrica del Castell del Remei (on juntament amb el restaurant i el santuari a la Verge del Remei, hi ha la coneguda bodega de vi que pot lluir, entre molts altres, del títol de ser el primer vi embotellat de Catalunya). Dins el nucli de Penelles, s'hi pot trobar la font centenària, la plaça Major, el safareig, la creu gòtica de terme, les dues esglésies (les restes de la romànica i la modernista de Sant Joan Baptista, construïda per en Danés i Puig Boada, deixebles de Gaudí). I també s'hi pot degustar, a més del vi del Castell del Remei, la cervesa artesana «Lo Perot» (l'obrador de la qual es pot visitar), pa i coques del Forn Artesà, embotits fets a ca l'Enriqueta o gaudir de les terrasses del bar Tres Escales i el restaurant Lo Xaragall i, durant l'estiu, les piscines.

PENELLES, EL POBLE PINTAT

Un museu a l'aire lliure

Penelles és ple de grafitis. Però no són pintades sense solta ni volta. No penseu en ‘guixarots’ fets amb esprais, d’aquells que només embruten les parets i el mobiliari urbà. No, no... El poble és ple d’autèntiques obres d’art. Edificis municipals com l’ajuntament, l’escola o el pavelló. Parets de cases particulars i tàpies d’horts. Per tot arreu hi ha dibuixos enormes d’estils ben diferents. Els carrers són els passadissos d’una gran galeria d’art a l’aire lliure.

El GarGar, un festival inspirador

Tot va començar al 2016. Enguany n’és la tercera edició. Els veïns trobaven que el poble estava una mica deixat. Moltes parets de totxana, cases antigues amb ganys es podent’una repintada, carrers deteriorats. Com es podia “tunejar” Penelles? Doncs se’ls va acudir el GarGar, el Festival de Murals i d’Art Rural, un certamen amb diferents objectius. Difondre la cultura artística al món rural. Ajudar artistes emergents a donar-se a conèixer. Canviar l’aspecte del poble. Conquistar turisme. Doncs sembla que han aconseguit tot allò que es proposaven.

Com funciona el GarGar?

Es fa una convocatòria pública d’artistes, que han acabat venint de tot el món. I on pinten? Doncs la gent del poble ofereix els seus “espais” lliures. O sigui, les seves parets. No poden triar ni artista ni estil. El dibuix que els hi faran serà tota una sorpresa. El poble paga les grues, el material, el desplaçament i l’estada dels participants. Els artistes vénen de diferents llocs de Catalunya, Espanya, França, Alemanya, Portugal, Anglaterra, Itàlia, Japó, els Estats Units, Equador, Canadà. A la majoria de pobles rabien quan apareixen grafitis a les parets. A Penelles, no. La proposta del GarGar la van fer dues empreses del poble, d’estampació i disseny gràfic. La idea és apropar l’art a tothom.

Us farà falta un mapa! El GarGar s'ha celebrat en dues edicions. Hi ha una cinquantena de murals repartits per tot el poble. I per no perdre's cap dibuix s'ha demanat a l'ajuntament un mapa que indica on és cada obra i a quin artista pertany. Els murals són d'estils ben diferents! Fets amb pintura plàstica, esprai, collage de paper, rajoles, vernís, llana, ceràmica... La temàtica és lliure, però es recomana als artistes que no utilitzin la política o la religió per fer les seves obres. De fet, s'anima els creadors a que s'inspirin en els elements propis de Penelles i el seu entorn. La pintura més emblemàtica és el retrat d'en Tato, en Joan Mata, un veí del poble. L'entorn i la tradició agrícola de la comarca han inspirat alguns artistes. Si es volen veure més fotografies dels murals es poden consultar a Google: àlbum Penelles, el poble pintat.

Per arrodonir el dia (abans de dinar a Penelles):

Es proposa una visita-passejada als entorns del **Castell del Remei**, a pocs quilòmetres de l'Estany d'Ivars i el poble de Penelles, dins la comarca de la Noguera. És una finca històrica dedicada a la viticultura. De fet, havia funcionat com a colònia agrícola, una de les més importants de Catalunya. Es fan visites guiades al celler o es pot comprar el vi de la finca a la botiga. Hi ha un castell construït a finals del segle XIX (aquest no es visita), un santuari molt bonic i un estany. El restaurant de la finca té solera i és molt conegut.

(S'havia projectat amb un mes d'antelació fer la reserva per a la visita guiada al celler i santuari, però malauradament no ha estat possible perquè no els quedava cap horari lliure).

EL CASTELL DEL REMEI

A migdia del cap de municipi de Penelles i de la caseria de Torreneral hi ha el **Castell del Remei**, o la **Torre del Remei**. Aquesta caseria a la fi del segle XVI s'anomenava la **Torre del Bisbe** perquè hi passava els estius el bisbe de Solsona. Posseïa un hort que havia estat del monestir de Poblet. A la primera meitat del segle XIX el lloc fou adquirit per Ignasi Girona i Targa i restaurat pel seu fill Ignasi Girona i Arafel. Joan Girona i de Vilanova industrialitzà l'heretat i la convertí en un important centre de producció vinícola. Està bastit sobre una antiga edificació a la qual, a finals del segle XIX la família Girona, representant de l'alta burgesia catalana, va conferir l'estructura de castell en afegir els característics quatre merlets. L'any 1939 va patir els efectes de l'explosió d'un polvorí si bé les parts afectades van ser reconstruïdes d'immediat. El pati i la planta noble, que conserva el mobiliari i la decoració, ens traslladen a una estètica pròpia de l'època. L'edifici és de planta quadrada amb una torrassa a cadascun dels angles. Té tres plantes de distribució diversa. El pati que dona la benvinguda i accés a la capella és interior i d'estil modernista amb rajola decorativa a les parets. La planta noble es compon de grans dependències que es comuniquen, entre les quals destaquen els salons del Mirall, d'Estiu, Victòria i del Bisbe. En total, hi ha 33 dormitoris, a banda de sales, cuines i banys.

Entorn

En un paisatge de vinyes, arbredes i llacs conviuen amb la natura el propi castell, el celler històric, el santuari de la Verge del Remei i el restaurant de la finca. A part dels tradicionals

paons i aus de corral del Castell del Remei, les aus aquàtiques, els nius de cigonyes, d'òlibes, de xoriguers, i ratpenats, juntament amb la proximitat amb l'Estany de La Plana, el fan un lloc idoni per a l'observació d'aus. La finca Castell del Remei forma part de la 4a etapa (Tàrraga-Linyola) de l'anomenat Camí Català per San Juan de la Peña de la ruta pelegrina del Camí de Sant Jaume.

Història

La seva història com a nucli estratègic es remunta a gairebé 2.000 anys d'antiguitat, durant els quals el Castell del Remei s'ha anomenat Choris, Cortis, Torre de Cortesa, Torre de n'Eral, Torre del Bisbe i Torre del Remei. Així mateix, ha estat propietat del Comtat d'Urgell, del Bisbat de Solsona i, fins a principis de la dècada dels anys 80 del segle XX, va pertànyer a la família Girona, representant de l'alta burgesia catalana. També va ser clau per a la construcció i el desenvolupament del Canal d'Urgell. Al segle XIX va constituir la major hisenda de regadiu de Catalunya amb la incorporació dels avenços tècnics propis de la Revolució Industrial, que encara es poden observar: un molí, una destil·leria, una boteria per a la criança de vi i una ferreria.

El Celler

El celler centenari és visitable de forma guiada prèvia sol·licitud. Durant l'itinerari es recorren les antigues i actuals instal·lacions de recepció de raïm i expedició de producte, sala de vinificació, naus de criança, sala d'embotellat i sala de tasts. És un celler centenari de vins fins. Una finca històrica envoltada de vinyes de la Denominació d'Origen Costers del Segre, on els primers indicis d'activitat vinícola es remunten a l'any 1780. Té una gamma de vins reconeguda internacionalment. Actualment exporta els seus vins de prestigi a restaurants d'una quarantena de països en cinc continents.

Enoteca

A la botiga de la finca es poden adquirir els vins que elabora el celler històric Castell del Remei: Gotim Blanc, Gotim Bru, Oda Blanc, Oda Negre, i 1780.

Sala d'exposicions Lucilla Atilia

La magnífica sala del celler històric, que duu el nom de la primera propietària del Castell del Remei, exhibeix de forma permanent el pedestal romà original dedicat a ella. La seva programació temporal, generalment de periodicitat mensual, acull obres d'autors de diverses disciplines artístiques: dibuix, pintura, escultura, fotografia, ceràmica...

Pedestal votiu romà

L'antiga peça epigràfica del Castell del Remei correspon al període de l'Alt Imperi romà i fou trobada l'any 1743 en aquestes contrades. És de pedra marmòria calcària groguenca i forma cúbica de mesures irregulars. Les dimensions oscil·len entre els 65-68 (amplada) x 63-66 (llargària) x 75-78 (alçària) centímetres. La traducció de la inscripció en llatí significa: *A Atília Lucilla, filla d'Spuri, Marc Antoni Nachus a la seva esposa*”.

Santuari

El temple, obra de l'arquitecte Antoni Fisas Planas, és de planta de creu llatina i constitueix una significativa mostra del classicisme italianitzant imposat pel noucentisme català. La nau principal, coberta amb una volta de llunetes, presenta una gran cúpula al creuer rematada per una llanterna. Conté magnífiques pintures murals de l'artista Josep Obiols Palau (1953-55). El text en català que il·lustra les pintures del temple de la cúpula i la volta de l'altar major – que també es pot observar a l'exterior del temple, en un monument al costat de la porta del baptisteri – és la composició de la **Pregària a la Verge del Remei** per a cor, encarregada al mestre Lluís Millet Pagès (1867-1941), amb lletra d'Esteve Sunyol Gasòliba (1856-1913) i cantada a l'Orfeó Català l'any 1900. El santuari, **en honor a la Mare de Déu del Remei, patrona de la Plana d'Urgell** junt amb la Verge de les Sogues, pertany a la diòcesi del bisbat de La Seu d'Urgell i a la parròquia de l'Assumpció de Boldú, a qui correspon la gestió, tot i ser de propietat privada. Amb una capacitat per a més de 200 persones, s'utilitza per a celebracions sacramentals i altres cerimònies religioses. Com s'ha esmentat abans, a través del ramal nord pertany a la ruta del Camí de Sant Jaume i és visitada per nombrosos pelegrins durant tot l'any. Ja des de l'època del patriarca de la casa Girona, Ignasi Girona Targa (1782-1867), la família creia que devia la sort de la seva atorgada prosperitat a la particular devoció professada a l'advocació de la Verge del Remei. Durant l'anomenada guerra civil espanyola (1936-1939), la tràgica explosió d'un polvorí va destruir el primitiu temple. A continuació, Joan Girona Agrafer (1859-1950) va fundar una nova església en l'interior del castell amb capella dedicada a la Verge del Remei. Traspassat aquell, tot i que dintre del Castell del Remei ja hi ha una església, Maria i Teresa Escubós Girona, hereves successores i nebodes solteres i sense descendència de l'últim Girona, fent la voluntat del seu oncle, van encarregar la construcció del Santuari, obra de l'esmentat arquitecte Antoni Fisas Planas (1896-1953). El temple fou beneït i consagrat el 13 de juny de l'any 1954, fet que recull la placa commemorativa que es troba sota les tres arcades de la façana de l'edifici. Hi ha la curiositat que es desitjava que el seu text fos escrit en català degut al sentiment catalanista dels Girona i, davant la pressió de les autoritats que fos en castellà, finalment es va redactar en llatí.

BIBLIOGRAFIA:

- Gran Geografia comarcal de Catalunya, Vol. 9: la Segarra, l'Urgell i la Conca de Barberà, Enciclopèdia Catalana, S.A., 1a edició, 1983.
- Gran Geografia comarcal de Catalunya, Vol. 10: el Segrià, les Garrigues, la Noguera, el Baix Cinca, Enciclopèdia Catalana, S.A., 1a edició, 1983.
- <https://ca.wikipedia.org/wiki/Estany>
- <https://blogs.descobrir.cat/penelles>
- www.turismeplaurgell.cat
- www.lleidatur.com/turisme/visita/estany-divars-i-vila-sana
- www.estanyivarsvilasana.cat/
- www.castelldelremei.com/turisme/

NOTES:

Portada: dibuix de Josep M. Also

Fotografies: M. Carme Barceló

La preparació d'aquesta 71a Sortida ha estat realitzada per membres de la Secció de Cultura de l'AE Talaia, octubre de 2018.

**71a Sortida del Cicle «Coneguem Catalunya»
28 d'octubre de 2018**

**ITINERARI AL VOLTANT DE L'ESTANY D'IVARS I VILA-SANA
El Pla d'Urgell**

Recorregut d'uns 6,200 km al voltant de l'estany a partir de l'aparcament a l'Àrea d'arribada d'**Ivars**, el poble on haurem esmorzat. L'horari és aproximatiu ja que sovintegen les aturades en els diversos miradors i punts d'aguait per observar la fauna i l'entorn. A Cal Sinén hi ha un punt d'informació on es preveu aturar-se per veure un audiovisual d'uns 10 o 15 minuts de durada, minuts inclosos en l'horari total aproximat juntament amb els de les diverses aturades que es vagin fent.

Horari aproximat	
Parcial	Total

00:00	00:00	Inici de l'itinerari des de la zona d'aparcament de l'Àrea d'Ivars. Hi ha uns panells informatius. Iniciem una curta i suau pujada fins a una àrea de descans.
00:10	00:10	Panoràmica sobre l'estany. Un curt descens i trobem panells de Benvinguda, Espai Natura i Estanys. Seguim l'itinerari principal cap a l'esquerra. Més panells explicatius de la fauna i flora. Passarel·les i aguait.
00:05	00:15	Recuperem el camí principal. Durant el recorregut arran de l'estany podem observar algunes cigonyes fent estada als punts més enlairats de l'entorn.
00:10	00:25	Panel. Mirador termenal. A la llunyania podem albirar el Montsec d'Ares i de Rúbies. Cap a l'esquerra, a l'altra banda de l'estany, ens queden Cal Sant i Cal Sinén. Seguim l'itinerari entre una albereda.
00:05	00:30	A la dreta, camí d'aguait.
00:15	00:45	A la dreta, mirador panoràmic des d'una plataforma sobre el llac. Passem algun altre mirador i més endavant veiem un indicador a l'esquerra d'una Bassa d'amfibis, però la deixem de banda perquè l'hem trobat tota dessecada, sense valor aparent. Seguim el camí principal.
00:35	01:20	Plafó Ruta del riu Corb. Hi ha una tanca. Seguim cap a la dreta, camí principal. A l'esquerra del camí s'hi veu el petit nucli de Ca l'Aragonès i Cal Ribes.
00:05	01:25	Embarcador de Vila-Sana. Reagrupament. (A l'esquerra hi ha l'altra Àrea d'arribada de la part de Vila-sana).
00:05	01:30	Continuem en direcció a Cal Sinén.
00:05	01:35	Aguait de Vila-sana.

00:10	01:45	Torre de l'Estany. Mirador de dos pisos amb extensa panoràmica. Quantitat de tamarius arran de camí.
00:15	02:00	Cal Sinén. Plafó explicatiu de la masia. Punt d'informació. Audiovisual d'uns 15 min. durada. Botigueta amb productes del país. Queden 2 km i mig per al final.
00:20 zona	02:20	Sortida de Cal Sinén per continuar vora l'estany. En aquest punt s'inicia una de canyissars. Un xic enlairat a l'esquerra deixem Cal Sant. Els canyissars i la vegetació de l'entorn tapen una mica la panoràmica de l'estany, però la tornem a recuperar amb magnífiques imatges abans d'arribar al final del recorregut.
00:10	02:30	Plafó itinerari. Girem a la dreta. Itinerari principal cap a l'aparcament autobús.
00:10	02:40	Arribada a l'aparcament i final del recorregut.

